

Jak podivný je svět jazyka, v němž při bruslení na tenkém ledě můžete skončit ve vroucí vodě!

Franklin P. Jones

Foto: Marie Okrouhlá

Vážené posluchačky,
Vážení posluchači,

ani jsme se nenadáli a čas vánoční i náročný je tady. Jen bychom se neměli nechat zatáhnout do shonu, do kterého nás vhnání všudypřítomná reklama na cokoli a pokud nebudete mít napečeno desatero cukroví jako sousedka nebo kamarádka, Vánoce budou i bez cukroví. Záleží jen na Vás, jaké si je uděláte. Nový rok přináší obvykle nějaké změny a výzvy a tak Vám přeju, aby byly vždycky jen k lepšímu.

Hezké Vánoce a šťastný nový rok přeje Vaše

Alexandra Fendlerová ✨

Obsah

<i>Aktuality z naší U3V</i>	2
<i>Články spoza hranic</i>	3
<i>Příspěvky našich posluchačů</i>	7
<i>Zajímavosti</i>	15
<i>Zábavný koutek</i>	18

Příjemné prožití vánočních svátků a šťastný nový rok 2026.

Centrum dalšího vzdělávání

Čriečky spoza hraníc

Od adventu do Vianoc

Podťe spolu so mnou trochu nazrieť do minulosti...

K tomu pripomenutie aj prítomnosti stojí za to...

Adventné zvyky a tradície sa kedysi u nás oveľa viac zameriavali nielen na prípravu na Vianoce, ale hlavne na duchovné rozjímanie a dokonca aj na ľudové zvyky spojené s veštením.

Všetko malo svoju postupnosť.

I keď začiatok adventného obdobia sa pre väčšinu z nás spája s prvým decembrom, v skutočnosti sa všetky zvyky začínali už o pár dní skôr. Už koncom novembra sa v mnohých domácnostiach začali vyrábať adventné vence s 4 sviečkami (nádej, mier, priateľstvo, láska) a všetci neprestali mať na pamäti aj ich postupné zapaľovanie po štyri nedele až do Vianoc. Aj dnes si mnohé šikovné ženy a dievčence robia adventný veniec podľa vlastných predstáv i keď ich môžu kúpiť bežne v obchode.

V minulosti platilo pravidlo, že koniec novembra znamenal aj koniec osláv, zábav, tancovačiek a svatieb. Na Katarínu sa konala posledná zábava až do bieleho rána. Dodnes viacerí v mojom rodisku spomínajú na "veselú katarínsku zábavu" pri cimbalovej muzike vo veľkej sále "Veľkého kaštieľa", ktorý je v súčasnosti múzeom. "Stop" týchto radovánok trval až do druhého vianočného sviatku. **Ľudia sa takto pripravovali na oslavu príchodu spasiteľa a venovali sa skôr domácim prácam a prípravám na Štedrý večer a ostatné dni Vianoc.** V súčasnosti sa ešte tento zvyk u nás dodržiava, skôr v menších dedinách.

Aj keď platil zákaz tancovačiek, naši predkovia mali však v advente veľa zaujímavých zvykov a tradícií, pri ktorých o zábavu a úsmev nebola núdza, a tak si nahradili aj neraz bujaré zábavy. V domácnostiach to začalo rozvoniavať a začali sa piecť medovníčky a suché vianočné pečivo, ktoré potrebovalo do Vianoc zmäknúť. To bolo radosti, keď sa nám z cesta podarilo uchmatnúť do úst kúsok sladkého ešte surového cesta aj napriek zdvihnutému maminému prstu.

Tradičným zvykom v advente bolo a dodnes sa traduje odrezávanie **čerešňových alebo višňových vetvičiek** - Barboriek - na **sviatok svätej Barbory** - 4. decembra - a vloženie ich do vody. Ak vetvičky vo váze **rozkvitli do Štedrého dňa**, podľa ľudových povier to prinášalo šťastie, zdravie a dobrý rok do domácnosti. Pre slobodné dievčatá kvitnúca vetvička znamenala, že sa do roka vydajú. Dnes mnohí vyznávači živých kvetov si k tomu pridávajú aj

vetvičky “zlatého dažďa” a rozkvitnutá kytička vo váze urobí radosť pri pohľade na ňu v každom okamihu. Sviatočnú ozdobu v mnohých domácnostiach v súčasnosti neraz dopĺňajú kvetináčové “vianočné ruže a rozvitnuté vianočné kaktusy”.

Potom prišiel deň všakovakých slakých dobrôt, ktoré rozdával Mikuláš. Zo svojho detstva mám v živej pamäti, že večer piateho decembra nám mama vždy pripomínala, aby sme si vyčistili jedny topánky, alebo čižmičky a dali ich do okna. Ráno sme utekali ozlomkrky k nim, čo tam za prevkapanie v nich nájdeme. Či to to budú len sladké dobroty- cukríky, čokoládky, keksíky, ovocie - alebo aj - uhlie, zemiaky, či cibuľa - ako upozornenie za naše občasné neposlušnosti. Priznám sa, že aj ja som jeden rok našla 3 kúsky uhlia zato, že som celý rok tvrdohlavo odmietala jesť fatuľovú polievku so zeleninou a cestovinou, ktorú občas mama podávala ako hlavné jedlo, keď mala veľa roboty. V ten deň som si “na truc” zvolila radšej hladovku. Túto polievku plnú vitamínov nemám rada dodnes, varím ju, pretože moja terajšia rodina si ju naopak obľúbila a ja si z toho dám iba trochu zeleninového vývaru s cestovinou. Dúfam, že to “môj tatko nevidí”, ináč by mi dal po prstoch, ako kedysi, že preberám.

K symbolu adventu v minulom storočí začali patriť aj adventné kalendáre, ktoré naša generácia nepoznala. Mnohé rodiny si odpočítavali dni do Vianoc rôznymi spôsobmi - kreslením čiar, zapalovaním 24 sviečok alebo im postačil bežný kalendár, ktorý domácnosť mala. Dnes je to komerčná záležitosť s každodenným prevkapaním . Okrem čokoládových, cukríkových a obrázkových kalendárov sa dnes objavujú naplňané kozmetikou, šperkami, hračkami, parfumami, nápojmi, a tradičné obrázkové či čokoládové.

Adventná svätá Lucia (13. decembra) bola u našich predkov opradená ľudovými zvykmi, tradíciami a poverami, kedy sa intenzívne vnímala **ochrana proti zlým silám (čarodejniciam, bosorkám)**, robili sa **predpovede počasia** do Vianoc (pranostiky) a **predpovedalo sa meno budúceho manžela**. Zvyky zahŕňali cesnak na ochranu, čarovné stolčeky na odhalenie bosoriek, ometanie rohov príbytkov a obchôdzky s hudbou. Mnohé tieto zvyky sa objavujú už len v mnohých folklórnych programoch na festivaloch ľudovej hudby. U nás doma sa roky tradovalo, že mama v ten večer urobila hrianky s cesnakom. Dospeláci ich zapíjali vareným vínom a my deti horúcim šípkovým čajom s medom. Túto tradíciu z rodičovského domu som si doniesla aj do mojej rodiny a dodnes si v ten podvečer pochutnávame na hriankách s horúcim po klinčekoch a škorici voňavým vínom.

Posledným dňom adventu, ktorý bol opradený tradíciami a zvykmi súvisiacimi so sviatkom svätého Tomáša (21. december), dávali do súvisu so zimným slnovratom, prinášajúcim najdlhšiu noc v roku. Na väčšine u nás bol tento deň známy ako sviatok lesov. Gazdovia a mládenci sa vyberali do lesa, aby vyrúbali vianočné stromčeky, ktoré potom zdobili ich domovy. Náš otec s bratom tiež chodil na smrečka alebo borovice až do čias, kým výrub mladých stromčekov nebol zakázaný a ostro sledovaný pod hrozbou pokuty. Ako náhrada bol zavedený predaj živých stromčekov v každom meste a veľkých dedinách. Nakoniec na trh

prišli umelé vianočné stromky a mnohé domácnosti prešli na modernejší typ stromčeka. Verilo sa, že ak sa v tento deň konala zabíjačka, mäso vydržalo dlhšie.

Iste mi dáte za pravdu, že moja i Vaša krajina je rozmanitá a rozdiely v nej nájdete nie len v prírode, ale aj v kultúre, vo zvykoch a aj v tradíciách. To sa týka aj najkrajších sviatkov v roku. Adventné a vianočné zvyky sa v jej každom kúte jemne líšia a každý má rad tie svoje zvyky. Čo je ale všade rovnaké, že Vianoce sú o rodine, že sa stretnú všetci pokope a užijú si vzájomnú prítomnosť.

Pekné Vianoce.

Autor článku:

Ing. Anna Frličková, študentka U3V

Foto : vlastná tvorba

Vysvetlivky:

november, december - listopad, prosinec

dediny - vesnice

suché vianočné pečivo - suché vánoční cukroví

čerešňové alebo višňové vetvičky "Barborky" - *třešňové nebo višňové větvičky "Barborky"*

zlatý dážď - zlatý déšť

čarodejnice, bosorky - *čarodějnice*

hrianky - topinky

víno s klinčekmi a škoricou - víno s hřebíčkem a skořicí

Příspěvky našich posluchačů

LOUSKÁČEK

Vážení přátelé, jistě si říkáte, proč píšu v čase Vánočním o tak obyčejné věci, jako je louskáček. Vždy nám poslouží při přípravě oříšků vlašských, nebo lískových do vánočního cukroví. Já chci ale napsat o pohádkové postavičce jménem Louskáček. Domov má údajně v zemích na západ od nás. Je to panáček vyřezávaný ze dřeva a oblečený v barevných historických vojenských uniformách. Jeho úkolem bylo chránit obydlí a rodinu, ve které „žil“ před nebezpečím, zlými silami a nemocemi. Později byl také zpracováván jako dětská hračka.

Já se chci s vámi podělit o zážitky a vzpomínky na balet „Louskáček“, který také patří do období Vánoc. Viděla jsem ho jednou jako dítě (byl to první skutečný balet) a dvakrát jako dospělá.

Klasický balet Louskáček (Ščelkunčik) vznikl na konci 19. století a patří k nejznámějším a nejhranějším baletům na světě. Premiéra se uskutečnila 18. prosince 1892 v Mariinském divadle v Petrohradě. Hudbu složil Petr Iljič Čajkovskij, libreto vychází z adaptace povídky E. T. Hoffmanna „Louskáček a Myší král“, kterou upravil Alexandr Dumas. Choreografii původní verze vytvořil Lev Ivanov, spolupracovník slavného Maria Petipy. Zpočátku neměl Louskáček takový úspěch jako Čajkovského předchozí balety (Labutí jezero, Spící krasavice), ale během 20. století si získal obrovskou popularitu, zejména díky americkým a evropským souborům, které ho začaly uvádět kolem Vánoc.

Jaký je děj „baletní pohádky Louskáček?“ S prvními tóny hudby Petra Iljiče Čajkovského ožívá jeviště a mění se v pohádkové království. Malá Klárka dostane k Vánocům neobyčejného panáčka – Louskáčka. Netuší, že s úderem půlnoci se její hračka probudí a vezme ji na neobyčejnou a dlouhou cestu. Společně se vydají na výpravu do kouzelného světa, kde Louskáček bojuje jako udatný princ proti zlému Myšímu králi. Jejich putování je zavede do Říše sněhových vloček, kde tanec vytváří křehkou a třpytivou krajinu, putují exotickými místy plnými motýlů a ptáčků a posléze do Království Víly Vánoc. Tam Klárku čeká bohatá paleta barev, hudby a tanců.

Co je zajímavé, při své premiéře měl Louskáček spíše vlažné přijetí – tehdejší kritici považovali děj za příliš dětský a málo baletní. Čajkovskij sám k námětu zpočátku neměl velkou chuť, ale jak nyní víme, jeho hudba se stala legendární. Tehdy chtěl použít nový hudební nástroj – celestu – která zní jako magické zvonky. Kvůli jejímu kouzelnému zvuku ji použil pro tanec Cukrové víly, a ten se nakonec stal jedním z nejznámějších momentů v celém baletu.

Dnes je Louskáček považován za symbol vánočního období a je klasickým repertoárovým titulem všech významných baletních scén. Jeho kouzelný příběh o dívce Klárce, kouzelném Louskáčkovi a snovém světě plném tance a fantazie ztělesňuje ideál dětského snu, radosti a krásy hudby i pohybu. Je ukázkou dokonalého propojení tance, hudby a divadelní magie – a dodnes inspiruje nespočet nových inscenací po celém světě.

Klasický balet Petra Iljiče Čajkovského je také letos uváděn v podání studentů a absolventů Taneční konzervatoře hlavního města Prahy. Ta už od roku 1945 formuje tvář českého tanečního umění. Je nejstarší a zároveň největší školou svého zaměření v České republice. Za téměř 80 let existence vychovala generace umělců, kteří září na domácích i zahraničních scénách jako tanečníci, choreografové, baletní mistři i pedagogové. Studenti školy pravidelně sbírají úspěchy na mezinárodních soutěžích a přinášejí tanec na festivaly i koncertní pódia po celém světě.

Balet Louskáček je plný čisté radosti, lásky a kouzla Vánoc. Ponořte se s námi do světa, kde fantazie nezná hranic a kde se i ta nejobyčejnější hračka může stát hrdinou.

Je s podivem, jak se letos obrázky Louskáčků objevily. Já jsem dokonce dostala od dcery hrneček s obrázky Louskáčka. A také Vám v příloze posílám jeho obrázek. Je to krušnohorský louskáček – vojáček - velký.

Za několik dnů již rok dělitelný pěti končí a přijde rok „mladý“, nový.

A tak Vám přeji:

„Hromadu dárků, co srdce pohladí.

Rodinu a přátele, co nikdy nezradí.

Ke štěstí krůček, k radosti krok.

Prostě nádherné Vánoce a šťastný nový rok!“

Věra Voženílková, posluchačka U3V

Použitá literatura:

1)Voženílková, V. : Ruská hudební kultura v 19. století a její pronikání do zahraničí. ZP, U3V, AR 2020/2021. Název vzdělávacího programu : Vybrané kapitoly z historie hudby aneb setkávání hudebních světů.

2)Získané zdroje z internetových stránek , listopad 2025

Dárek k Vánocům

Pomalou se stmívalo, před domem si hrály děti a zmrzlé prstíky schovávaly do dřevěných kapes kabátků. Ještě jednou se svezou z petřínského kopce až dolů do ulice. Dřevěné sáňky má jenom Pepík Pazdera, synek kupce ze smíšeného obchodu na rohu. Většina dětí má jen pytle od brambor, ale ty jim na svezení stačí. Děti sjely naposledy z kopce, a pak už se rychle rozběhly domů.

Za zamrzlými okny už byla úplná tma. Na stole stály talíře polévky ze kterých se kouřilo, krajíce chleba ležely nakrájené na ošatce a hladové děti už se nemohly dočkat. Bylo úplné ticho, jenom lžice cinkaly o talíře, které byly za chvíli prázdné. Dětské čelisti zpracovávaly poslední zbytky chleba, až na stole nezbylo vůbec nic.

Vašík, Toník i nejmladší Madlenka se choulili u kamen, do kterých maminka přiložila pár polínek a poslední brikety, aby bylo aspoň chvíli teplo. Byl čas na večerní pohádku, kterou dnes četl Toník, střídal se s Vašíkem, protože Madlenka ještě číst neuměla.

Než dočetl, nabrala maminka žíznivé uhlí na lopatku a donesla ho vedle do pokoje, aby se vzduch aspoň trochu zavlážil. Kamínka dělala, co mohla, ale i tak šla dětem pára od pusy, zachumlaly se do studených peřin a za chvíli už spaly.

Zítra bude chodit Mikuláš. Maminka vyndala ze skříně tři punčochy a začala je plnit vším, co sehnala. Na dno dala klukům uhlí a Madlence brambory, potom už všem stejně ořechů, jablka a navrch čokoládové figurky, které přece jen koupila, ale co bude dál?

Na druhý den děti spaly, dokud se nerozednilo, byla neděle a nemusely do školy ani maminka do práce. Odpoledne vyběhly ven dívat se na Mikuláše a prohánět čerty na ulici, jenže byla taková zima, že jim to dlouho nevydrželo a brzy se vrátily. Ale maminka už jim stihla dát mezi okno punčochy, každou svázala mašlí s chvojím, a když děti přišly, divily se, že Mikuláše nepotkaly na ulici, ale že byl mezitím u nich doma.

Prosinec rychle ubíhal a blížily se Vánoce. Ve škole se všechno chystalo na vánoční besídku a každý měl možnost předvést co umí. Některé děti zpívaly, některé přednášely, někdo hrál na piáno nebo na housle, ale všechny děti dohromady už se těšily, až ta školní oslava skončí a začnou vánoční prázdniny. Přece Ježíšek chodí na Štědrý večer domů a nosí stromeček a dárky všem hodným dětem. Vašík s Toníkem se snažili být hodní, neprali se ani nehádali, dokonce nosili všem partajím v domě uhlí ze sklepa až do bytu. Madlenka utírala prach ze starého dřevěného nábytku a společně s bráškama večer přemýšleli o jaký dárek si napsat Ježíškovi. Domluvili se na dárku, po kterém všichni toužili úplně nejvíc. Byly to dřevěné sáňky, na kterých by se dalo jezdit z kopce stejně rychle, jako jezdil Pepík Pazdera. Dopis dali večer za okno a byli rádi, když už tam ráno nebyl.

Maminka chodila pozdě večer z práce, prodávala v Bílé Labuti a brala si směny navíc, aby měla nějakou tu korunu a mohla dětem koupit sáňky, o které si napsaly. Ono dělat Ježíška třem dětem, to nebyla žádná legrace. Poslední dobou jí přišlo, že kluci už na Ježíška moc nevěří, ale přesto, když přinesla domů nové sáňky ze Sportu, schovala je u sousedů, aby měly děti nějaké překvapení. Zimní boty a nové pohádkové knížky se nepočítaly, ani čepice a rukavice. Po nocích pekla perníčky, pracny a pár kousků lineckého cukroví, které slepila marmeládou a uložila v papírové krabici mezi okno, protože lednici neměli. Maličký byt voněl po cukroví a leštěnce na nábytek. Dnes ještě vykuchá a naporcuje kapry, sehnala i trochu uhlí, pro stromek půjde zítra a ozdobí ho v noci, až budou děti spát.

Na Štědrý večer, když maminka otevřela dveře do pokoje, stál tam rozzářený stromeček plný ozdob, čokoládového cukroví a bílých svíček, které pomalu odkapávaly na koberec. Děti rozbalily své dárky, ale sáňky nikde neviděly. Jenže maminka přitáhla z pod postele ještě jeden dárek a když z něj sundala deku, stály tam krásné dřevěné sáňky, přesně takové, jaké si děti přály. To bylo radosti. Všichni zkoušeli, jak se na nich sedí a těšili se na druhý den, kdy půjdou sáňkovat s opravdovými sáňkami. Pozdě večer, když už děti spaly, maminka si konečně sedla v kuchyni na židli a dívala se přes dvorek do oken, ve kterých už svítily jen vánoční stromečky. V tom někdo zaklepal na dveře. Když otevřela, stál tam její manžel, který se po letech konečně vrátil domů. Pohublý, zarostlý, ale byl to on, milující člověk, na kterého stále vzpomínala. Byl to ten nejkrásnější vánoční dárek, ve který už ani nedoufala. Děti si svého tátu nepamatovaly, ale budou mít teď dost času, aby se všichni vzájemně poznali, vždyť zázraky se dějí, a nejenom o Vánocích.

Když v zimě přšelo

Zimní počasí bývalo různé. Někdy mrzlo, až praštělo, jindy bylo plno sněhu, na který jsme se těšili, ale když v zimě přšelo, většinou to znamenalo Vánoce na blátě. Začínal teprve Advent, do Vánoc ještě dlouhá doba, nábřeží skoro celé pod vodou, a tak nám nezbývalo než bruslení na Nikolajce, protože Vltava v Háfnu už nezamrzala ani když pořádně mrzlo. Na Nikolajce jsme se střídali o jedny brusle, každý mohl bruslit jen chvíli, ale ani to nás neodradilo od dětských lumpáren, ve kterých jsme byli přeborníci. A když se začalo stmívat, místo na cestu domů jsme se vydali na opačnou stranu k tetě a strejdovi, kteří bydleli Na Václavce kousek nad Nikolajkou. Vždycky nás rádi přivítali a dali nám něco k snědku, protože po odpoledním bruslení jsme byli hladoví jako vlci a domů to bylo mnohem dál, a tak jsme snědli všechno, co nám teta dala na stůl. V téhle adventní době už měla většinou i napečené vánoční cukroví, pekla jen linecké a pracny, ale nikdo jí je neujídal jako u nás doma. Strejda vozil krásné čokoládové figurky, vyšívané dečky a různé drobnosti z NDR a my jsme se těšili, co všechno vybalíme u tety pod stromečkem.

To vám bylo tak, teta se strejdou neměli děti, a tak jsme u nich mívali druhé Vánoce i s dárkama pod stromečkem. Na Štědrý den jsme slavili Vánoce doma a pozdě večer, když už bráškové spali, jsme s maminkou vyrazily k tetě. Byly to tři zastávky trolejbusem, ale my jsme je šly pěšky do kopce, vnímaly jsme to sváteční ticho a rozzářené stromečky v oknech a sem tam spěchajícího člověka. A když byly ulice bílé a plné sněhu, který krásně křupal pod nohama, to byla teprve ta pravá vánoční nálada.

Na Boží Hod jsme chodívali do kostela na jesličky a potom k tetě a strejdovi. Zpívali jsme koledy stejně jako doma, stromeček svítil a nikdo se nemusel bát vosku ze svíček na koberci, protože teta měla už elektrické svíčky, které mohly svítit celé Vánoce. Potom jsme rozbalovali dárečky, většinou to byly zimní ponožky, voňavá mýdla, vyšívání dečky a různé cukroví z NDR. Jednou jsem také dostala vánoční zvonění, malý kovový stromeček, okolo se daly čtyři svíčky, které teplem roztáčely kovové přívěsky a stromeček cinkal a zvonil... Byla jsem nadšená, protože jsem to nikdy neviděla. Každé Vánoce nás potom provázelo vánoční cinkání a zvonění, které nás provází dodnes. Krabička už je potrhaná, na stromečku chybí pár hvězdiček a je celý zašlý, ale zvoní pořád stejně a stejně jako tenkrát navozuje krásnou vánoční atmosféru, která se prolíná od dětství až do dnešní doby. Vánoce začínají a vůbec nikomu nevadí, jestli jsou na sněhu nebo na blátě, vždyť v očích dětí i dospělých zůstává to očekávání, sváteční vůně a pohoda, která nás provází od dětství až do dospělosti.

Krásně Vánoce, sváteční pohodu a hodně zdraví, štěstí a spokojenosti v novém roce 2026 Vám všem ze srdce přeje

Vladana Machiánová

Homolka aneb jak tesařík o domeček přišel

Na jihovýchodním okraji Prahy, nedaleko paneláků velkého sídliště Jižní Město, se můžeme setkat s hezkou přírodou. Na zhruba stohektarové ploše se zde nachází **Přírodní památka Miličovský les a rybníky**, která byla vyhlášena v r. 1988. Ta se částečně překrývá s menší, avšak Evropsky významnou lokalitou zkráceně **EVL Miličovský les** soustavy **Natura 2000**, vyhlášenou zde v r. 2013 na rozloze 11,4 ha. Zahrnuje rybníky Kančík, Homolka a sahá až k rybníku Vrah.

Předmětem ochrany je silně ohrožený zákonem chráněný brouk **tesařík obrovský**. Je vázaný na staré dostatečně osluněné duby. A právě takové stromy dubu letního můžeme vidět na hrázi rybníku Homolka. Toto památné stromořadí bylo vysazeno při založení rybníka, cca před 300 lety. Na nedalekých informačních cedulích se uvádí, že dubů zde roste dvanáct (až sem příště přijdete, můžete spočítat, kolik jich tu skutečně roste). Obvod kmene nejmohutnějšího z nich dosahuje 5,5 m a výšky až 30 m. Narazíme na něj kousek od hráze, půjdeme-li SV směrem. Je to největší dub a je nazývaný „*Otec dubů*“. Byl nominován do finále soutěže „*Strom roku 2016*“.

Ale zpět k tesaříkovi obrovskému. Je to velký tmavě hnědý brouk, konec krovek směrem k zadečku má červenohnědý. Měří až 56 mm. Je velmi nápadný svými dlouhými tykadly, delšími než tělo jedince. Samci tesaříka obrovského mají dvakrát delší tykadla než samice a jsou štíhlejší. Samice po kopulaci klade vajíčka do trhlin v kůře starých stromů, zejména dubů. Po vylíhnutí z vajíček hlodají larvy v kůře stromu a během svého tří až pětiletého vývojového cyklu pronikají postupně do lýka a běli. Larvy jsou světle žluté s rezavou hlavou a dosahují délky 8 až 10 cm. Nakonec se proírají do dřeva, v něm si vytvářejí chodbičky a komůrky a v těch se zakuklí. Z kukel se líhnou brouci. Strom však ještě neopouštějí, přezimují v něm. Vylézají až příští rok v dubnu až červenci. Aktivní jsou především za soumraku a v noci. Vývoj tesaříka tak trvá 3 roky a u pokácených stromů až 5 let. Svým žírem tesařík znehodnocuje dřevo. Je však vzácný, silně ohrožený, neboť v krajině ubývá osluněných starých stromů. Chráníme-li jeho biotop, chráníme zároveň prostředí pro život celé řady dalších ohrožených druhů. V ČR se vyskytuje na Třeboňsku, Chlumecku, v okolí Hluboké nad Vltavou, v Lánské oboře, na Jižní a Střední Moravě.

Je to skutečně vzácný druh brouka. Pozorovatel musí mít velké štěstí, aby ho spatřil. Tesaříci preferují dolní osluněné části kmenu stromů. Tam by je někdo mohl v době vyletování zahlédnout. Na jejich přítomnost mohou také upozornit rezavě žluté piliny na kmeni a u paty stromu nebo výletové otvory, kterými brouci kmen dubu opouštějí.

V případě silného napadení stromu a absence kůry upoutají pozornost pozorovatele i vykousané chodbičky v kmeni. Strom pozvolna usychá, přesto však ještě dlouho odolává napadení... Takový byl i příběh jednoho starého dubu na hrázi rybníku Homolka. Před 10 až 15 lety byly na jeho kmeni patrné jen tu a tam vykousané chodbičky a piliny na zemi z požerků larev. Postupně se začala kůra stromu odlučovat a strom pozvolna prosychal. Stále však měl zelené některé silné větve. V tu dobu jsem jednou na jaře viděla zbytky těla tesaříka a zapamatovala si datum nálezu. Následující jaro jsem tam přicházela často, až se mi jednou poštěstilo dospělého brouka spatřit. Bylo to koncem dubna či začátkem května. Brouk lezl po kmeni tak rychle, že jsem ho sotva stačila vyfotografovat...

Rybník Homolka jsem si oblíbila. Vyjma covidu zde nebývá tak rušno jako u Milíčovského rybníku, kde chodí/jezdí davy či jako u rybníku Vrah, kde se rybaří a okolo se často shromažďují houfy lidí. Nejraději jsem k tomuto rybníku přicházela v podvečer, kdy tam nebývali lidi a pozorovala volavky a celou tu ztichlou přírodu.

Starý dub na hrázi postupně usychal a ztrácel zelené větve. Letos na jaře měl už jen jednu zelenou ratolest. Někdy v půli září jsem po intenzivních deštích zase šla po hrázi a překvapeně jsem zůstala

stát při pohledu na starý dub. Ležel zlomený, částečně na břehu, částečně ve vodě. Pomyslela jsem si, že i my stárnem' a jednou také padnem' jako ten dub...

(OM)

Zajímavosti

Zapomenutá slova

Cedník

Dnes známe cedníky jako nenápadnou věc z plastu nebo kovu. Původní cedníky byly dřevěné a měly tvar velkých lžic, naběraček nebo misek s oblým dnem.

Cep

Je zemědělské nářadí používané až do novověku k mlácení obilí. Skládá se z dlouhé násady a tlouku, spojené koženými řemínky nebo řetízkem.

Ciborium

Je liturgická nádoba používaná v katolické církvi k uchování proměněných hostií. V raně křesťanské době schránky ze dřeva, slonoviny, pálené hlíny, textilu či obecného kovu se smaltovanou výzdobou.

Cimbuří

Je ozubené zakončení vrcholu hradby. Jeho účelem je umožnit obráncům hradeb relativně bezpečný boj a krýt se před palbou obléhatelů.

Cvikr

Je jeden z mnoha typů brýlí, který velmi dobře vyřešil problém upevnění čoček před očima.

Černá kuchyně

Sloužila po celá staletí a dochovala se ve středověkých hradech, renesančních městských domech stejně jako v chudých horských chalupách. Protože se zde vařilo na otevřeném ohni byl jeho prostor zakouřený a špinavý.

Činovat'

Název této látky je odvozen z typu vazby při jejím tkaní. Tradičně se z ní šily povlaky a polštáře.

Denár

Řadí se mezi nejkrásnější české románské mince. Zpočátku měl vysoký obsah stříbra a proto byl oblíbený i na zahraničních trzích.

Domovní znamení

Původně domy a usedlosti byly pojmenovány jménem rodu, rodiny nebo osoby, které v nich bydlely. Později se ve městech začala užívat domovní jména podle domovních znamení, snadno zapamatovatelného výtvarného prvku.

Donjon

Je věž převážně čtvercového nebo obdélníkového půdorysu v hradním stavitelství. Typickými ukázkami této dispozice jsou v českém prostředí Kost nebo Karlštejn.

Došek

Je jednou z tradičních střešních krytin lidových staveb. Jedná se o snopek zhotovený ze 110 až 140 cm dlouhé slámy, rákosí či orobince.

Drhlen

Sloužil k počátečnímu drhnutí lnu při jeho zpracování.

Dřeváky

Dlabané z jednoho kusu dřeva se k nám dostaly po třicetileté válce. Rychle se ujaly jako oblíbená pracovní obuv. Dobře izolovaly, byly trvanlivé a nepromokavé. Pouze měly kluzkou podrážku.

Dukát

Z důvodu nedostatku drahého kovu nechal v polovině 14. století Karel IV razit v Lucembursku mince pod názvem dukát.

Dýmák

Již ve středověku včelaři zjistili, že když na krátkou dobu omámí včely hustým kouřem, bude se jim s nimi lépe pracovat. Proto začali používat dýmáky.

Víte, že

- kurzor, kterým se pohybujeme po obrazovce prvně představil americký vynálezce a průkopník počítačové a internetové technologie Douglas Engelbart. Prvně svoji šipku předvedl 9. prosince 1968, která byla vyřezaná ze dřeva s kabelem, vypadající jako ocásek myši a lidé v úžasu pozorovali, co všechno s ní prováděl. Dneska kurzor-myš nejen že běhá po obrazovce, ale např. nevidomí uživatelé ovládají kurzor pomocí zvukových orientačních bodů
- firma Samsung založená v roce 1938 původně prodávala vlastnoručně vyráběné nudle, zeleninu a sušené ryby
- firma Nokia vznikla v roce 1865 jako papírna
- Google vychází ze slova „googol“ označujícího číslo složené z jedničky a sta nul (10^{100})

Štěpán Javůrek, Sudetský dům

Je léto 1945, krátce po válce. Mnohé české rodiny míří do Sudet, aby zde zabraly domy po odcházejících Němcích. Jiří a Marie Smolíkovi, společně se synem Františkem, dorazí s celým svým skromným majetkem do podhorské vsi Glasendorf. Tady úřaduje krutý a cynický národní správce a člen rudé gardy Vojtěch Tomeček. Svým žoviálním a podlézavým způsobem nabízí rodině krásný sudetský dům. Dům Smolíkovi okamžitě nadchne, má jen jeden nedostatek. Dosud v něm žije původní německá rodina, která čeká na odsun. Všichni se tak musejí načas naučit žít ve společné domácnosti. Jedni, kteří jsou zde novými pány, ale musejí trpět staré obyvatele domu. A druzí, kteří zde žili celý život, ale teď jsou tu vlastně cizí. A v pozadí toho všeho se objevují staré křivdy a rány, které způsobila válka...

František Niedl, Na králův příkaz

Ondřejovi z Rohatce se konečně podařilo vyvléci se z osidel křivoklátského purkrabího Chvala z Valděře, jenž ho chtěl připravit o hrad Jenčov i hamr na výrobu železa. Chval byl mužem Jana Lucemburského, zatímco Ondřej manem markraběte Karla. A jak je známo, vztah obou Lucemburků byl vždy komplikovaný... Král Jan musel tentokrát svému synovi ustoupit, ale nemohl jen tak ztratit tvář. Stanovil tak Ondřejovi podmínku, že se bude muset zúčastnit tří jeho válečných tažení. Ondřej tak čeká na den, kdy bude vyzván, aby svého krále následoval do boje. Píše se rok 1341 a Janu Lucemburskému zbývá posledních pár let života.

Zábavný koutek

V následujících slovech odeberte jedno písmeno na libovolném místě tak, aby vzniklo jiné smysluplné slovo.

akord	Nivea
asteroid	ostříž
bosa	pakt
cejch	peprný
družina	podhled
elektronika	purpura
hrůzný	silon
klasa	skála
klika	slovní
kočka	stránky
kolika	šanson
kompars	šlichta
košťátko	trikot
kroketa	větrný
lavice	zlom
mráz	zrak

Následující hlavolam je jedním z těch slavných virálních IQ testů. Na Facebooku byl sdílen více než milionkrát. Někteří lidé jej považují za velmi snadný, zatímco jiní s ním těžce bojují. Do které skupiny patříte vy?

Cílem je doplnit dvě správná čísla místo otazníků. Která to jsou?

6	+	4	=	210
9	+	2	=	711
8	+	5	=	313
5	+	2	=	37
7	+	6	=	113
9	+	8	=	117
10	+	6	=	416
15	+	3	=	1218
??	+	??	=	123

Seřadte co nejrychleji podle abecedy níže uvedené názvy měst ...

Havířov, Karviná, Cheb, Písek, Mělník, Žatec, Říčany, Zábřeh, Uničov, Čáslav, Ivančice, Lanškroun, Frýdlant, Odry, Dačice, Napajedla, Šenov, Slavičín, Telč, Bechyně, Adamov, Cvikov, Rajhrad, Valtice, Golčův Jeníkov, Jáchymov, Beroun, Hořovice, Rokycany, Jihlava, Nymburk, Most

 *Krásné Vánoce
a šťastný nový rok
přeje Klub posluchačů a absolventů
U3V FF UK *

Uzávěrka pro příští číslo je 30. března 2026

Těšíme se na Vaše příspěvky – redakce Klubu posluchačů a absolventů U3V FF UK

Příspěvky zasílejte na e-mail: ff-blogklub@seznam.cz

Praha, 16. prosince 2025

Řešení:

akord	kord	Nivea	Niva
asteroid	steroid	ostříž	ostří
bosa	bos, osa	pakt	pak, akt
cejch	cech	peprný	perný
družina	dužina	podhled	pohled
elektronika	elektronka	purpura	purpur
hrůzný	různý	silon	slon, silo
klasa	klas, lasa	skála	skla
klika	klik, Kika	slovní	sloní
kočka	očka	stránky	stánky
kolika	kolik, klika	šanson	šanon
kompars	kompas	šlichta	šichta
košťátko	koťátko	trikot	tikot, triko
kroketa	kroket	větrný	větný, věrný
lavice	lvíce	zlom	zlo, lom
mráz	ráz, máz	zrak	rak

Řešení čísel: $12+11= 123$